

פארק יצחק שדה, תל אביב | מקום שני – אדריכלות נוף עירונית סטודיו אורבנוף



פארק יצחק שדה מתמקם במקום שהיה במשך שנים לא-מקום: מגרשי מוסכים, חניונים ואספלט בין רחוב יצחק שדה לשדרות בגין. ההחלטה להפוך אתר מופר לחלוטין – ונעדר כל ערך אקולוגי – לפארק מוטה-טבע בלב מתחם של 14 מגדלים, היא בבסיסה החלטה אידיאולוגית: הטבע לא נדחף לפינות הנותרות, אלא ממוקם במרכז.

הגשמת הקונספט נשענת על מספר כלים נועזים. כ-200 עצים ישראליים נשתלו, מהם 30 אקזמפלרים בוגרים שהוכנסו לאתר, ויצרו ביום הפתיחה שכבת צל ובית גידול שלא ניתן לחכות לה שנים. הבריכה האקולוגית (900 מ"ר) לא תוכננה כנוי בלבד, אלא כמערכת חיה: כבר בשנה הראשונה קינן בה שלדג לבן חזה, שלוש אנפות לילה ופרפור עקוד. המאגר התת-קרקעי (450 מ"ק), הראשון מסוגו בתל אביב, קולט את כל מי הנגר של המתחם ומבטל הוצאת נגר לרשת הניקוז – פתרון שמחזק חוסן עירוני ומפחית עומסים על תשתיות הסביבה.

עיצוב המרחב מאזן בין עירוניות לאינטימיות: פרגולת תות מוצלת לאורך הבריכה, ספסלי ישיבה ארוכים, ריצוף שמזכיר גינה פרטית, ואזורי שימוש מובחנים (כושר, משחק, מדשאות, ישיבה שקטה) שמאפשרים שיתוף בו-זמני של מאות משתמשים מבלי לצופף את המרחב. פארק יצחק שדה מוכיח שגם שטח אורבני קשוח, בלי כל ירושה אקולוגית, יכול להפוך תוך שנים ספורות למערכת חיה ולריאה ירוקה אמיתית בלב עיר.

עיצוב, אסטיקה וקונספט הפארק מוגדר על ידי מתכנניו כ"בוסתן עירוני" – חוויה של גן בוגר ביום פתיחתו, לא גן שמחכה להתבסס. הדבר הושג באמצעות נטיעת כ-30 עצים עתיקים (אקזמפלרים) בגובה

10–12 מ', שיצרו מיד שכבת צל וקנה מידה אנושי בלב מתחם מגדלים. שפת העיצוב מחברת בין חומריות עירונית – ריצוף, פרגולות מתכת, ספסלים ארוכים – לבין צמחיה עשירה ומגוונת: צמחי תבלין, פריחות עונתיות, בריכה אקולוגית ועצי פרי. התוצאה היא מרחב שמרגיש כגינה אינטימית ולא כפארק ציבורי טיפוסי.

חדשנות ויצירתיות שלושה פתרונות בולטים: ראשית, הפארק כולל את המאגר התת-קרקעי הראשון בתל אביב לאיגום, השהייה וחלחול נגר (450 מ"ק), שהפך את המתחם לראשון בעיר שלא מוציא נגר למערכת הניקוז העירונית. שנית, הבריכה האקולוגית (900 מ"ר) תוכננה לא רק כאלמנט חזותי אלא כבית גידול פעיל לעופות מים, דגים וחרקים מאביקים – ביצוע של "טבע יש מאין" על שטח שהיה מופר לחלוטין. שלישית, העקרון של "מוטת טבע" בוחר בעצים ישראליים מקומיים על פני צמחייה נוי גנרית, תוך ביסוס על סקר אקולוגי ותדריך תכנון של החברה להגנת הטבע.

מענה לאתגרים סביבתיים / חברתיים / אחרים הפארק מציב שלוש תשובות מקבילות: סביבתית – המאגר התת-קרקעי מבטל הוצאת נגר מהמתחם ומחזק חוסן עירוני מול אירועי גשם קיצוניים; אקולוגית – יצירת שרשרת מזון ובתי גידול בלב עיר (ציפורים, דגים, חרקים מאביקים), מה שהושג תוך שנים ספורות ממצב מוסכים ואספלט; חברתית – חלוקה לאזורים ייעודיים (כושר, משחק, מדשאות, ישיבה אינטימית) שמאפשרת שימוש בו-זמני של מאות עובדים, תושבים ומבקרים בשעות שיא.

מעגלי השפעה מרחבית על הסביבה והנוף הפארק פועל כציר תנועה רכה (הולכי רגל ואופניים) המחבר בין הרחובות הסובבים את המתחם ובין שכונות השוכנות בסמוך. הוא מהווה ריאה ירוקה במרחב המרוחק ממנה מגדלים של 14 מגרשי בנייה, ומייצר "הדברה ביולוגית" שמושכת ציפורים ואורגניזמים שנעדרו מהאזור שנים. המאגר התת-קרקעי מפחית עומסים על תשתיות ניקוז של הרחובות מסביב, ופרגולת עצי התות יוצרת ציר צל הניתן לשימוש גם כממשק עם הרחוב הציבורי.

חויית המשתמש הפארק מתוכנן לטווח מלא של משתמשים ושעות: מתקני כושר פתוחים עם נוף לבריכה, מתקני משחק טבעיים-עצים לטווח גילאים רחב, מדשאות פתוחות, פרגולה מוצלת עם ספסלי ישיבה ארוכים לצהרי יום, ואזורי ישיבה אינטימיים עטופי צמחייה. הבריכה האקולוגית מזמינה תצפית על ציפורים ופעילות ביולוגית – חוויה נדירה בלב מתחם עסקי בתל אביב. הפארק פעיל בכל שעות היממה בזכות תאורת הלילה, ועצי הפרי שנשתלו מגבירים את הקשר החושי עם עונות השנה.